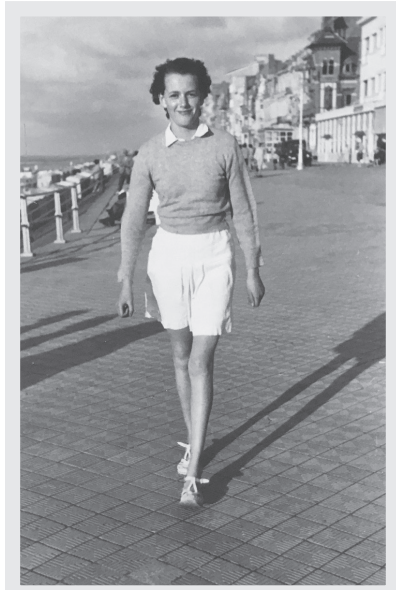

LEENTJE LYBAERT

Roger

Wat het leven mij leerde

*Met warme herinneringen aan
mijn allerliefste Vera,
moeke van mijn kinderen*

VOORWOORD

Wie had ooit kunnen denken dat mijn vader op zijn negenen-tachtigste de beroemdste bejaarde van Vlaanderen zou worden? Het begon met een open brief die in augustus 2020 in Knack verscheen. Hij had de brief geschreven omdat hij als bewoner van het woonzorgcentrum geen stem had in het debat en alles over de hoofden van de bewoners heen werd beslist. Hij begreep niet waarom bij hen de deuren op slot bleven terwijl wij - met een mondmasker op ons gezicht - de draad van het gewone leven stilletjesaan weer oppakten. Hij voelde zich letterlijk als een gevangene, hij mocht niet meer naar buiten en wij konden niet meer op bezoek komen. Het was een hartverscheurende situatie.

Mijn vader is altijd een mondige man geweest, met een uitgesproken mening over alles. Hij streed al zijn hele leven tegen onrecht, dus dat hij ook nu op de barricaden ging staan, verwonderde ons niet. Maar de energie en de kracht waarmee hij dat deed, was wel verbazingwekkend. Het leek alsof hij plots weer in de fleur van zijn leven zat. En het indrukwekkendste was dat hij zichzelf niet als een slachtoffer wilde zien, maar ook iets wilde doen aan de eenzaamheid waarin hij verkeerde. Ik zag hem plots allerlei mooie initiatieven nemen. Zo ging hij weer als pastoraal werker aan de slag, richtte hij een gespreksgroep op met medebewoners en ging hij langs bij zieken en stervenden.

Daarom heb ik een documentaire over hem gemaakt. Ik filmde het leven van mijn ouders in het toen nog gesloten woonzorgcentrum tijdens de kerstperiode in 2020. Ik volgde hen tot aan de toediening van de vaccins en de dag dat de deuren weer opengingen. Tijdens het draaien van de film, op 13 januari van dit jaar, is mijn moeder gestorven en kreeg het

verhaal van mijn vader een andere wending. De vreugde van de hernieuwde vrijheid en het verlies van zijn geliefde vielen plots samen. Het contrast kon niet groter zijn.

Toch heeft hij me ook toen weer verbaasd en had ik inspirerende gesprekken met hem over het leven, de liefde, zijn geloof en de dood. Zo ontstond het idee om zijn jeugdherinneringen, zijn ervaringen en zijn visie op het leven neer te schrijven. Met zijn mooie en zijn tragische kanten. Het is een verhaal geworden van een man wiens kindertijd op een bruuske manier werd afgenomen door de oorlog. Een trauma dat hij voor de rest van zijn leven meedraagt en dat ook zijn karakter op een bepaalde manier gevormd heeft. Het heeft hem op sommige momenten hard gemaakt en er zijn periodes geweest dat hij gefrustreerd was en in een depressie verzeilde. Vooral voor mijn broers en zus was hij geen gemakkelijke vader. Misschien is het omdat ik de jongste ben, het *febbekakske*, dat ik makkelijker door zijn bolster kon breken. En ik er getuige van kon zijn hoeveel milder hij op oudere leeftijd werd, milder voor zijn omgeving en vooral ook voor zichzelf. Ik heb ook gezien hoe mijn twee ouders almaar meer met elkaar versmolten en de liefde alles overwon. Dát van op de eerste rij mogen aanschouwen is misschien wel het mooiste geschenk dat ze mij konden geven.

Op zijn computer vond ik talloze gedichten, jeugdherinneringen, dagboeken en brieven. De urenlange gesprekken die ik met hem had, heb ik uitgeschreven. Zijn herinneringen, gedichten en gedachten over het leven heb ik in dit boek gebundeld en alles in zijn naam opgeschreven. Sommige namen heb ik veranderd omwille van de privacy.

Dit is wat het leven hem heeft geleerd.

Ik lig hier in een bed vol rozen
met doornen van herinnering
het is een zolder vol met dozen
van wat was, kwam en ging

Een blik terug, een mijmering
een hemel vol met kleuren
de velden en de sterke geuren
van hooi, van graan en sering

Van kinderen die buiten spelen
van zand gloeiend in de zon
van dieren, vogels, vol van leven
van stilte en een frisse bron
met de kleuren van een regenboog

Het gaat nu stilaan ten eind
de strijd, de vreugde en 't verdriet
het is voorbij, het is het eind
het pogen en het falen
nu geen toekomst in 't verschiet

De pijn en schaamte van het groeien
van leed en afscheid van de mijnen
van kleinkinderen die openbloeien
van innigheid en liefde tot het einde

Wat blijft zijn kinderen
die buiten spelen
en dansen op ons graf

De tijd om een balans te maken
wat goed, slecht en onvolkomen was,
goed bedoeld en met de wil,
te leren, te vervolmaken

Ongewild komt er een einde aan
het bed gemaakt, de rozen met
of zonder doornen al gesneden
en op maat gemaakt

de uitvaart al bedacht
de vrienden al genood
weldra zegt men het is volbracht

Wat blijft zijn kinderen
die buiten spelen
en dansen op mijn graf

Schooljaar 1941-1942 - 10 jaar

Het leven zelf is de beste leerschool

‘En waar heb jij gestudeerd?’ vroeg iemand mij.

‘Ik ging naar de UVHL. De Universiteit Van Het Leven’, zei ik.

Vandaag realiseerde ik me dat het tijd wordt om de rozen in de hand te nemen en de bloemen opnieuw te bekijken. De doornen te betasten, de pijn van het groeien te voelen en van de vreugde die mijn dagen en nachten soms doorgloeide.

Niets liet vermoeden dat het een turbulent leven zou worden, en dat de weg die voor me lag soms moeizaam zou zijn. Niets wees ook maar enigszins op de smart die ik zou moeten ondergaan bij het verlies van mensen om mij heen, van wie ik, toen ze nog leefden, hun aanwezigheid als vanzelfsprekend zag.

Als ik terugkijk op die negentig jaar die achter mij ligt, beseft ik dat het een ontzaglijk lange weg is geweest. Met vallen en opstaan. Het is geen weg die cruintziet zoals je hem zou tekenen in perspectief, met een pad dat aan het einde smaller wordt. Nee, het pad van mijn leven heeft een horizon die met het verstrijken van de jaren alleen maar breder wordt. Mijn visie op het leven, mijn wereldbeeld, is alleen maar ruimer geworden. En daar ben ik ontzettend dankbaar voor.

Ik ben een kind van mijn tijd. Een kind van de oorlog, van de tirannie. Na de oorlog brak er voor mij en mijn familie een nog hardere tijd aan. Een periode die mij in mijn wezen heeft veranderd. Ik had het gevoel dat ik niets waard was en nergens meer bij hoorde. Toen werd ik een rebel en dat ben ik

heel mijn leven gebleven. Zelfs nu nog, op mijn negentigste, verzet ik me tegen onrecht, dwang en beknutting van de vrijheid. Daar moet ik tegen opkomen, ik kan het niet laten. Dat is tragisch, want een mens zou content moeten zijn met het leven dat hem gegeven is.

In de eerste fase van mijn leven heb ik alles moeten ondergaan. Daarna heb ik het heft zelf in handen genomen. Er zijn momenten geweest dat er een tweekop op mijn pad kwam en ik een keuze moest maken. Naar links of naar rechts, ik kon ja of nee zeggen. Of het gewoon laten gebeuren, maar dat lag niet in mijn karakter. Het zit niet in me om te berusten. Ik wilde vooruit in het leven, andere horizonten verkennen.

Zelden was ik tevreden over wie ik was of waar ik stond. Ik heb dus dikwijls ja gezegd, ook tegen de consequenties en de verantwoordelijkheden die erbij hoorden. Soms was het nee, maar dan bleef ik ook daar consequent in. Als je nee zegt, mag je achteraf geen spijt hebben.

Door omstandigheden heb ik geen hogere opleiding kunnen volgen. Ik kwam soms mensen tegen die me vroegen naar welke universiteit ik was geweest. Als ik zei: 'Naar geen enkele', zagen ze me plots niet meer staan. Dus zei ik vanaf een bepaald moment: 'Ik ging naar de UVHL.' Ik heb de Universiteit Van Het Leven afgemaakt. Het leven heeft me ontzettend veel geleerd. Ik heb de schoonheid van de mens ontdekt en ben ook de tragiek tegengekomen. Ik heb afscheid moeten nemen van vrienden en familie. En dat is het allerergste aan ouder worden. Hoe ouder je wordt, hoe meer je afscheid moet nemen. Loslaten, je geliefden laten gaan, het went nooit en doet iedere keer weer ontzettend veel pijn.

Ik heb ook moeten leren om niet te haten, want haat stopt je in een keurslijf en verarmt je. De essentie van het leven is dat je

elkaar respecteert en van de ander probeert te houden. De liefde brengt je in een wereld waar de horizon heel ruim is.

Toen ik jong was, was ik bang om echt lief te hebben. Iemand liefhebben wil zeggen dat je je kwetsbaar maakt voor de pijn van het moeten loslaten. Ik viel eerst op vrouwen die verliefd waren op de aandacht die ik hen gaf, maar niet op wie ik was. Tot ik Vera ontmoette. Zij was iemand die écht kon luisteren. Die me volledig liet zijn wie ik was. Die me ondersteunde in mijn ambitieuze plannen. Ze zei altijd: 'Ja, vake, doe maar.' Ik mocht altijd mijn ding doen. Er was een intense wederzijdse tederheid, een verstandhouding, begrip voor elkaar. Het was echte liefde, zoals liefde moet zijn.

Het cliché zegt dat liefde een werkwoord is. Ik kan dat alleen maar bevestigen. Pas als je eraan werkt, kun je ze zien groeien, als een boom die groter wordt en zijn takken spreidt. Hij wordt sterker en biedt niet alleen steun, maar ook beschutting. Als de liefde tussen twee mensen sterker wordt, versmelten ze. Dan denk ik aan het beeld van twee eiken die, jong geplant, steun zoeken bij elkaar, en waarvan de takken en de wortels na een tijd verstrengeld raken. Bij die versmelting worden de gedachten van je partner ook de jouwe. Als dat voor het eerst gebeurt, sta je verbaasd te kijken. Maar na een tijd merk je dat er geen woorden meer nodig zijn en je elkaar in stilte perfect kunt aanvoelen.

Maar de tijd staat niet stil. Er komt een tijd dat de wortels beginnen af te sterven. Als een van beiden sterft, verliest de andere zijn steun omdat de eiken zo dicht bij elkaar stonden. Dat heb ik eens te meer beseft toen Vera begin dit jaar stierf. Het voelde echt als een amputatie, een stuk van mij dat er plots niet meer was. Mijn steun viel weg. Nu sta ik hier alleen en het voelt alsof ik de laatste maanden almaar schever kom te staan. De dag dat ik mijn evenwicht verlies, komt er snel aan. Weldra is ook mijn tijd gekomen.

© 2021 Manteau/Standaard Uitgeverij België nv,
Rooseveltplaats 12, 2060 Antwerpen en Leentje Lybaert

www.standaarduitgeverij.be - info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk: oktober 2021

OMSLAGONTWERP EN OPMAAK BINNENWERK

Leen Depooter - quod. voor de vorm.

COVERPORTRET

+ p. 200, p. 203 en p. 205 rechts onder
© Thomas Sweertvaegher

FOTO'S IN HET BINNENWERK

uit het familiearchief

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De informatie die in dit boek wordt gegeven is op geen enkele manier bedoeld als vervanging van een reguliere medische diagnose en/of behandeling. Raadpleeg altijd een arts als er zich problemen voordoen met je gezondheid. De informatie in dit boek is van algemene aard en dient door een arts vertaald te worden naar de persoonlijke situatie van de patiënt/lezer. Bespreek eventuele acties die je op grond van de informatie in dit boek wilt nemen altijd eerst met je behandelend arts. Noch de auteur, noch de uitgever kan verantwoordelijk worden gehouden voor enige schade die het gevolg is van het uitvoeren van de in dit boek beschreven aanvullende mogelijkheden of van het niet invoeren of niet opvolgen van deskundig medisch advies.

ISBN 978 90 223 3827 8

NUR 400

D/2021/0034/297